

навчання. Він користується усним і друкованим словом, наочними засобами навчання, а слухачі використовують ті ж самі засоби для виконання завдань.

Особливу увагу викладач Романенко В.М. приділяє розвиткові у слухачів пізнавальної самостійності, залученню їх до активного розуміння сутності розв'язання проблем, які виникають у суб'єкта господарювання.

Під час проведення Дня професійної майстерності Романенко В.М. ознайомив присутніх з розробленими схемами/таблицями, а також механізмом використання їх під час занять: «Цивільний захист», «Основні заходи у сфері ЦЗ Київської області»; «Суб'єкти забезпечення ЦЗ»; «Надзвичайні ситуації», «Режими функціонування», «Запобігання виникненню НС», «Захист населення від НС», «Стан захисту населення і територій від НС», «Структура Броварської районної ланки територіальної підсистеми ЦЗ Київської області».

Робота викладача над проблемою охоплює весь програмний матеріал. Це понад 100 схем/таблиць, які відповідають вимогам нормативної бази з ЦЗ.

Члени методичної комісії, розглянувши досвід викладача Романенка В.М., зробили висновок: у цілому досвід «Застосування наочних методів (схем/таблиць) навчання під час проведення теоретичних і практичних занять з функціонального навчання» відповідає вимогам такого виду робіт і може бути рекомендований для внесення до картотеки передового педагогічного досвіду Центру.

Островець О.О., к.пед.н., доцент, начальник кафедри наглядово-профілактичної діяльності Національного університету цивільного захисту України

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ГРОМАДЯНСЬКОГО ВИХОВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

У сучасних умовах відбувається зростання об'єму та складності завдань, пов'язаних з вирішенням проблем цивільного захисту, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру, забезпечення пожежної та техногенної безпеки об'єктів. У зв'язку з цим, а також з урахуванням функцій, покладених державою на Державну службу України з надзвичайних ситуацій (далі – ДСНС України), основною метою вищих навчальних закладів (далі – ВНЗ) цивільного захисту є підготовка здобувачів вищої освіти не лише як компетентних фахівців, співробітників ДСНС України, професійно, психологічно та фізично готових до вирішення всього спектру завдань із проблем цивільного захисту, захисту населення та територій від надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру, забезпечення пожежної та техногенної безпеки об'єктів, але і як громадян України, відповідальних за долю своєї держави і реалізацію отриманих знань, умінь та навичок на благо своєї держави.

Громадянське виховання здобувачів вищої освіти ВНЗ цивільного захисту розглядається нами як цілеспрямована, спеціально організовувана педагогічна взаємодія суб'єктів виховного процесу, спрямована на розвиток у здобувачів вищої освіти громадянськості, що дозволяє їм реалізовувати отримані у ВНЗ цивільного захисту знання, уміння та навички на благо своєї держави. Громадянськість є інтеграційною якістю, котра проявляється в єдності таких якостей особи, як патріотизм, культура міжнаціонального спілкування, моральність, правова та політична культура.

Основними принципами громадянського виховання здобувачів вищої освіти ВНЗ цивільного захисту є: демократизм (виховання фахівця, здатного ефективно здійснювати життєдіяльність в умовах демократичних реформ, а також демократизацію самої системи виховання, впровадження принципів педагогічної співпраці викладача та здобувача вищої освіти); гуманізм (відношення до особи здобувача вищої освіти як до самоцінності та спрямований на формування у неї здатності до творчого саморозвитку); духовність (необхідність формування у здобувачів вищої освіти сенсу життєвих духовних орієнтацій, потреби до освоєння та виробництва цінностей культури, дотримання загальнолюдських норм гуманістичної моралі); патріотизм (формування національної свідомості як однієї з основних умов життєздатності молодого покоління, що забезпечує цілісність України, зв'язок між поколіннями, освоєння і примноження національної культури в усіх її проявах, виховання соціальної відповідальності); толерантність (наявність плюралізму думок, ідей, переконань, терпимість до позицій інших людей, їх інтересів, культури, способу життя, поведінки, що не укладаються в рамки повсякденного досвіду, але що не виходять за нормативні вимоги законів); індивідуалізація (полягає у тому, що особа отримує свободу прояву своїх індивідуальних здібностей, інтересів, потреб, і за рахунок цього – творчої активності. Тому система виховання у ВНЗ ДСНС України має бути індивідуально орієнтована та враховувати здібності і можливості кожного здобувача вищої освіти у процесі його виховання і соціалізації); варіативність (формування варіативного способу мислення, ухвалення імовірнісних рішень у сфері професійної діяльності).

Лише при дотриманні цих принципів здобувач вищої освіти може ефективно розвиватися в суспільстві в гармонії з тими змінами, які відбуваються сьогодні у світі і з орієнтацією на майбутнє.

Педагогічна модель процесу громадянського виховання курсантів ВНЗ цивільного захисту включає цільовий, організаційний, методологічний, оцінно-результативний і коригувальний компоненти. Зв'язки між компонентами моделі носять лінійний і зворотний характер.

Оцінка сформованості громадянськості здобувачів вищої освіти проводиться на основі діяльнісного, когнітивного та ціннісно-мотиваційного критеріїв, які характеризуються набором показників і рівнями прояву.

Сучасні педагогічні форми громадянського виховання здобувачів вищої освіти у ВНЗ цивільного захисту забезпечують підготовку майбутніх фахівців

до життя у правовій державі, сприяють формуванню особистісних базових соціальних компетентностей, їхньому активному залученню до соціального життя, розвитку важливих життєвих навичок критичного мислення, дискусії, співробітництва, переговорів, прийняття рішень, взаємодії з представниками влади, засобами масової інформації, однолітками, батьками, громадськістю. Громадянська спрямованість освітнього процесу дає можливість реально впливати на становлення конкретних життєвих компетентностей здобувачів вищої освіти як на заняттях, так і в позанавчальній діяльності, розширює діапазон виявлення його здібностей, збільшує ймовірність кожного випускника ВНЗ цивільного захисту зайняти гідне місце у суспільстві та виявити свою свідому громадянську активність.

Педагогічними умовами, що сприяють підвищенню якості громадянського виховання курсантів ВНЗ цивільного захисту, є: гуманізація педагогічної взаємодії, вдосконалення педагогічної підготовленості викладацького та керівного складу ВНЗ ДСНС України до громадянського виховання здобувачів вищої освіти, використання комплексу педагогічних засобів громадянського виховання здобувачів вищої освіти, котрі охоплюють всі сторони життя і діяльності здобувачів вищої освіти у ВНЗ цивільного захисту.

Ткаченко Ю.М., методист обласного методичного кабінету НМЦ ЦЗ та БЖД Дніпропетровської області

ІНФОРМАЦІЙНО-ДОВІДКОВІ КУТОЧКИ ЯК ВИД ОСНОВНОЇ ЗОРОВОЇ НАОЧНОСТІ З ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ У НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ

Безпека життєдіяльності дітей та молоді в сучасних умовах – одне з найактуальніших питань сьогодення. Підготувати підростаюче покоління до уміння знаходити вихід при надзвичайних ситуаціях можна лише сформувавши у нього систему знань про основи безпеки життєдіяльності людини, розвинувши практичні навички збереження життя і здоров'я.

Згідно постанови Кабінету Міністрів України від 26.06.2013 № 444, яка регламентує Порядок здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях, навчання дітей дошкільного віку, учнів та студентів діям у надзвичайних ситуаціях здійснюється у навчальних закладах.

Інформаційно-довідкові куточки є доповненням до основних знань з цивільного захисту та безпеки життєдіяльності, які отримують діти, учні (студенти) та дорослі в закладах освіти. На відміну від інших наочних матеріалів, наочність із безпеки діє на людину підсвідомо, подібно до рефлексу самозбереження, і тому при створенні має бути логічною, змістовною, стислою та привабливою ззовні, – іншими словами, такою, що запускає психологічні механізми: пам'ять, увагу, уяву в дітей та дорослих.